

سوره ی قدر؛ قهرمان بت شکن

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی قدر و عبارات قرآنی درس
- ۲- آشنایی با پیام قرآنی درس که خداوند انسان های نیکوکار را دوست دارد.
- ۳- آشنایی با معنای کلمه ی «مُحْسِنِينَ»
- ۴- آشنایی با داستان شکستن بت ها توسط حضرت ابراهیم علیه السلام
- ۵- علاقه مندی به زیبا خواندن سوره ی قدر

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

با سلام و احوال پرسی و ذکر نام خدا و ایجاد محیطی گرم و صمیمی، درس را آغاز می کنیم. درباره ی شب قدر و ماه مبارک رمضان به طور کوتاه صحبت می کنیم و از تجربیات دانش آموزان می پرسیم.

سوره ی قدر را طی مراحل زیر، آموزش می دهیم:

- ۱- **روخوانی:** لوحه ی درس را مقابل دانش آموزان نصب کنید تا با اشاره ی شما دانش آموزان کلمات این سوره را به طور دسته جمعی از روی لوحه، بخش بخش بخوانند.
- ۲- **فردخوانی:** همین کار را بار دیگر انجام دهید ولی این بار، از دانش آموزان بخواهید تا هریک از آن ها یک سطر از سوره را به صورت انفرادی بخوانند.

- ۳- **پخش قرائت سوره ی قدر از نوار:** ضبط را که قبلاً آماده کرده اید، روشن کنید. هنگام پخش قرائت سوره ی قدر زیر کلمات را از روی لوحه نشان دهید.

دانش‌آموزان قرائت را از نوار می‌شنوند و کلمات آیات را با توجه به اشاره‌ی شما از روی لوحه می‌بینند و با تشویق و تأکید شما سعی می‌کنند شبیه نوار بخوانند.

۴- خواندن از روی کتاب: از دانش‌آموزان بخواهید که کتاب خود را باز کنند و هریک از آن‌ها یک آیه‌ی درس را بخوانند.

برخی از اشکالات شایع در خواندن سوره‌ی قدر عبارت‌اند از:
 - عدم بیان «ر» در کلمات (قَدْر، شَهْر، اَمْر، فَجْر) که با نشان دادن «ر» و تأکید بر تلفظ آن، رفع اشکال می‌شود.

- تبدیل «لَ، حَ» به «لِ، حِ» در کلمات «لَيْلَة، حَيْر» که با نشان دادن «ـَ» و مقایسه‌ی غلط با صحیح، رفع اشکال می‌شود.

- عدم بیان «ه» در کلمه‌ی (شَهْر) که با نشان دادن «ه» و تأکید بر تلفظ آن رفع اشکال می‌شود.

۵- پیام قرآنی درس: مطابق دروس قبل،

از چند دانش‌آموز آموزش بخواهید پیام این درس و ترجمه‌ی آن را بخوانند. آن‌گاه توجه دانش‌آموزان را به معنای کلمه‌ی «مُحْسِنِينَ» و تصویر پیام، جلب کنید و از آن‌ها بخواهید در گروه‌های خود درباره‌ی این تصویر گفت‌وگو کرده و نظر گروه خود را برای کلاس بیان کنند. سپس از آن‌ها بخواهید تعدادی از کارهایی را که خدا انجام دادن آن‌ها را دوست دارد، نام ببرند. آن‌گاه بگویید این کارها، همه از کارهای خوب است و خداوند انسان‌هایی را که کارهای نیک انجام می‌دهند، دوست دارد.

آموزگار می‌تواند یادآوری کند که هر کس دوست دارد می‌تواند پیام‌های قرآنی را حفظ کند. حفظ پیام‌ها امتیاز خاصی دارد. دقت کنید که این امر نباید همراه با اجبار و تحمیل باشد.

جلسه‌ی دوم

بعد از ایجاد آمادگی و ذکر صلوات بر محمد و آل محمد، محتوای درس این جلسه طی مراحل زیر، ارائه می‌شود.

۱- شنیدن قرائت نوار آموزشی سوره‌ی قدر

جلسه‌ی سوم

پس از آماده شدن کلاس، قرائت سوره‌ی قدر را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن خط بردن از روی کتاب خود، مطابق دستور نوار عمل کنند.

سپس از انجام تمرین‌های جلسه‌ی سوم در منزل پرسش کنید.

تمرین اول: از هریک از دانش‌آموزان بخواهید تا یک یا دو سطر از آیات سوره‌ی قدر و یا عبارات قرآنی جلسه‌ی دوم را از روی کتاب خود بخوانند و شما میزان توانایی و مهارت هریک را ارزیابی و به صورت کیفی به آن‌ها امتیاز بدهید.

تمرین دوم: ابتدا از دانش‌آموزان قوی‌تر و سپس از سایر دانش‌آموزان بخواهید که هریک از آن‌ها یک سطر از عبارات قرآنی این تمرین را بخوانند. خوب است به دانش‌آموزان بگویید که این آیه‌ی زیبا را معمولاً در قنوت نماز می‌خوانیم و در آن از خدا می‌خواهیم که در دنیا و آخرت چیزهای خوب را به ما بدهد و ما را از عذاب آتش حفظ کند.

در صورت وجود وقت مناسب، از دانش‌آموزان بخواهید هریک از آن‌ها که آمادگی دارند داستان کودکی و بت‌شکنی حضرت ابراهیم علیه‌السلام را برای کلاس تعریف کنند.

دانستنی های معلم

الف – محتوا و مفهوم کلی سوره ی قدر

این سوره، نزول قرآن در شب قدر را بیان می کند و آن شب را تعظیم نموده و از هزار ماه بالاتر می داند؛ چون در آن شب ملائکه و روح القدس نازل می شوند. گفته می شود؛ هزار ماهی که شب قدر از آن بهتر است، هزار ماه حکومت بنی امیه است.^۱

ب – ترجمه ی سوره ی قدر

جلسه ی اول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده ی مهربان

۱- اِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

قطعاً ما نازل کردیم آن را (قرآن را) در شب قدر

۲- وَ مَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ

و تو چه می دانی شب قدر چیست؟

۳- لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ

شب قدر، بهتر است از هزار ماه

۴- نَزَّلَ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا

نازل می شوند ملائکه و روح القدس در آن شب

بِأَذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ

با اجازه ی پروردگارشان برای انجام هر کاری

۵- سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ

آن شب سرشار از سلامت است تا طلوع سپیده

۱- الکافی، ج ۴، ۱۵۹

پ — ترجمه‌ی عبارات قرآنی درس

جلسه‌ی دوم

۱- وَ تَاللّٰهِ لَآكَيْدَنَّ اَصْنَامَكُمْ

و به خدا سوگند، نقشه‌ای برای نابودی بت‌هایتان می‌کشم

۲- بَعْدَ اَنْ تُؤَلُّوا مُدْبِرِينَ

پس از آن‌که پشت کردید و رفتید

۳- فَجَعَلَهُمْ جُنَادًا

پس آن‌ها را (بت‌ها را) ریز ریز کرد

۴- اِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ

مگر بزرگشان را

۵- لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ

باشد که ایشان به سراغ آن بروند

انبیاء، ۵۷ و ۵۸

جلسه‌ی سوم

۱- رَبَّنَا اَتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

پروردگارا، به ما بده در دنیا نیکی

۲- وَ فِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً

و در آخرت نیکی

۳- وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

و (دور) نگاهدار ما را از عذاب آتش

سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۰۱

ت - گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- خَيْرٌ	☐	خوب، بهتر، بهترین	☐	زیبا، زیباتر
۲- اِدْنٌ	☐	وارد شدن	☐	اجازه
۳- حَتَّى	☐	برای	☐	تا
۴- لَيْلٌ، لَيْلَةٌ	☐	شب	☐	ماه
۵- حَسَنَةٌ	☐	نیکی	☐	بدی

* این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات زیر ترجمه کنید.

نهار : روز   نَزَّلَ : نازل کرد

- ۱- وَ قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِئْتَةٌ
 و بجنگید با ... .. نباشد ...
 بقره، ۱۹۳
- ۲- فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ
 ... .. (حضرت جبرئیل) ... .. را (قرآن را) ... ..
 بقره، ۹۷
- ۳- وَ الدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
 ... .. است ... .. تقوا دارند پس آیا اندیشه نمی کنید؟!
 اعراف، ۱۶۹
- ۴- هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَ النَّهَارَ مُبْصِرًا
 ... .. است که ... .. را تا آرام گیرید ... .. و ... .. را روشن (تا در آن تلاش کنید).
 یونس، ۶۷
- ۵- لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَ لِدَارِ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
 ... .. نیکی کردند ... .. است و قطعاً ... .. است.
 نحل، ۳۰

سوره ی مسد؛ باغی در میان آتش

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره ی مسد آیات و عبارات قرآنی درس
- ۲- آشنایی با ارزش تشکر از خداوند و پدر و مادر، در «پیام قرآنی درس»
- ۳- آشنایی با داستان گلستان شدن آتش بر حضرت ابراهیم علیه السلام
- ۴- علاقه به خواندن زیبای سوره ی مسد
- ۵- آشنایی با ذکر صلوات و معنای آن
- ۶- علاقه به دعا کردن در انجام و پایان هر کاری
- ۷- عادت به تشکر از لطف و مهربانی خدا و زحمات پدر و مادر و آموزگار

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

آموزش این سوره هم مانند درس های قبل، پس از ایجاد انگیزه و آمادگی لازم برای یادگیری طی مراحل زیر انجام می گیرد:

۱- **روخوانی از روی لوحه:** با اشاره ی آموزگار و خواندن دسته جمعی دانش آموزان به صورت بخش بخش؛ در آیه ی اول و چهارم این سوره دقت و تأکید بیش تر شود تا دانش آموزان تشدیدها، اتصالات و صدای «آ» را در کلمات «تَبَّ، وَ امْرَأَتَهُ» صحیح بخوانند.

۲- **فردخوانی از روی لوحه:** مانند مرحله ی قبل عمل می شود؛ فقط این بار هر یک از دانش آموزان به صورت انفرادی، عبارات را بخش بخش می خوانند.

۳- **بخش قرائت سوره ی مسد:** قرائت سوره ی مسد

از نوار پخش می‌شود و آموزگار به زیر کلمات لوحه اشاره می‌کند و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند.

۴- خواندن از روی کتاب: آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد که کتاب‌های خود را باز کنند و هریک از آن‌ها یک سطر را تا حد امکان شبیه نوار بخوانند.

ما به پدر و مادر خود احترام می‌گذاریم و آن‌ها لشکر می‌کنیم به جبهه آن‌ها گوش می‌دهیم و از خدای بزرگ لشکر می‌کنیم که به ما پدر و مادر مهربان داده است.

۵- پیام قرآنی درس: از چند دانش‌آموز بخواهید که عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را از روی کتاب خود بخوانند. آن‌گاه توجه دانش‌آموزان را به تصویر پیام جلب کنید و از گروه‌ها بخواهید که درباره‌ی این پیام و تصویر آن با هم گفت‌وگو کنند. سپس هر گروه، نظر خود را برای کلاس تعریف کند. می‌توانید مطالب دانش‌آموزان را با این سؤالات کامل کنید.

این خانواده دسته‌های گل را به چه کسانی هدیه می‌کنند؟ چرا؟

ما از چه کسانی باید تشکر کنیم؟ چرا؟

از خداوند مهربان که این همه نعمت را به ما داده چگونه می‌توانیم تشکر کنیم؟

پاسخ‌ها را هدایت کنید تا به مطالبی مانند گفتن الحمدلله، نماز خواندن، گوش دادن به حرف خدا و پدر و مادر، نیکی کردن به دیگران و... برسند.

دانش‌آموزان را تشویق کنید که این پیام قرآنی را با ترجمه‌ی آن حفظ کنند.

جلسه‌ی دوم

بعد از آمادگی لازم، آموزش قرآن این جلسه طبق مراحل زیر انجام می‌گیرد:

۱- شنیدن قرائت نوار آموزشی سوره‌ی مسد و خواندن مطابق دستور نوار

۲- روخوانی کلمات و عبارات قرآنی جلسه‌ی دوم از روی لوحه توسط دانش‌آموزان

جلسه‌ی دوم

این جلسه ۴۳ دقیقه به وقت دروس و ۱۰ دقیقه وقت استراحت دارد.

این جلسه از روی نوار آموزشی پخش می‌شود.

قَالَ اتَّعْتِبُونِ مَا نُنَاجِيكُمْ
وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَحْسِبُونِ
قَالُوا إِنَّا لَمَرِئِينَا
قَالِقَوْمٌ لَمِ الْيَحْيَمِ

این مرکز، یک سطر از حرات قرآن را، از روی کتابه شما پخش می‌کند.

۳- فردخوانی از روی لوحه

۴- مراجعه به کتاب و خواندن عبارات از روی آن

۵- بیان و خواندن داستان «باغی در میان آتش»

در پایان از دانش‌آموزان بخواهید تمرین‌های جلسه‌ی سوم را در منزل انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

پس از ایجاد آمادگی، قرائت سوره‌ی مسد از نوار پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند. سپس تمرین‌های اول و دوم همانند دروس قبل انجام و پرسش می‌شود و کار دانش‌آموزان ارزیابی شده و امتیاز داده می‌شود. خوب است در فرصت‌های مناسب از دانش‌آموزان بخواهید از داستان‌های کتاب آموزش قرآن و سایر داستان‌های قرآنی را که آشنا هستند، برای کلاس تعریف کنند.

در پایان این درس که آخرین درس کتاب است، در یک صفحه ذکر صلوات و در صفحه‌ی بعد مطالبی درباره‌ی تشکر از خدا، آموزگار و پدر و مادر آمده است. خوب است دانش‌آموزان ذکر صلوات و این مطالب را بخوانند و نظر خود را برای کلاس بگویند. شما نیز مطالب آن‌ها را کامل کنید و بگویید چه خوب است همیشه در پایان هر کاری با ذکر صلوات بر پیامبر اکرم و امامان معصوم سلام و درود بفرستیم و از خدای بزرگ و اولیای خود تشکر و سپاسگزاری کنیم.

دانستنی های معلم

الف — محتوا و مفهوم کلی سوره ی مَسَد

سوره ی «مسد» که نام دیگرش «تَبَّت» است در نکوهش ابولهب عموی پیامبر نازل شده است. ابولهب و همسرش هر دو کمر به آزار پیامبر بسته بودند و تا آن جا که در توان داشتند از هر فرصتی برای جلوگیری از تبلیغ ایشان استفاده می کردند.

این سوره ی شریف انداز و تهدید جدی است که ابولهب و همسرش، عاقبتی جز سرافکندگی و آتش ندارند.

ب — ترجمه ی سوره ی مَسَد

جلسه ی اول

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به نام خداوند بخشنده ی مهربان

۱- تَبَّتْ یَدَا اَبی لَهَبٍ وَ تَبَّ

بریده باد هر دو دست ابولهب و مرگ بر او باد

۲- مَا اَعْنٰی عَنْهُ مَالُهُ وَ مَا کَسَبَ

هرگز سودی به حالش نبخشید، مال و ثروتش و آنچه به دست آورد

۳- سَیَصْلٰی نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ

به زودی داخل می شود به آتشی پرزبانه

۴- وَ اَمْرَاتُهُ حَمَالَهٗ الْخَطْبِ

و هم چنین همسرش، آن هیزم کش

۵- فِی جِیْدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ

در گردش طنابی است از لیف خرما

پ — ترجمه ی عبارات قرآنی درس

جلسه ی دوم

۱- قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ

(حضرت ابراهیم) گفت: آیا چیزی را می پرستید که با دست خود می تراشید؟

۲- وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

با این که خدا آفریده است شما را و آن چه عمل می کنید (بت هایی که می سازید)

۳- قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُيُوتًا

(بت پرستان) گفتند: بنای مرتفعی برای او بسازید و او را در آتش بیندازید

۴- فَالْقَوْمُ فِي الْجَحِيمِ

پس بیندازید او را در آتش

جلسه ی سوم

۱- رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا

پروردگارا، تکلیف سنگینی برای ما تعیین نکن،

۲- كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا

همان طور که برای کسانی که پیش از ما بودند تعیین کردی

۳- رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ

پروردگارا، آن چه طاقت تحمل آن را نداریم بر ما تحمیل نکن

۴- وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا

و ما را عفو کن و ببامرز و مورد رحمت قرار بده

۵- أَنْتَ مَوْلَانَا

تو سرپرست مایی

۶- فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

پس پیروز کن ما را بر گروه کافران

ت - گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- تَعْبُدُونَ	☐ می پرستند	☐ می پرستید
۲- تَعْمَلُونَ	☐ می دانید	☐ عمل می کنید
۳- جَحِيمٍ	☐ دوزخ	☐ بهشت
۴- اِرْحَمَ	☐ مورد رحمت قرار داد	☐ مورد رحمت قرار بده
۵- اُنْصُرْ	☐ پیروز کن	☐ پیروز کرد

* این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات زیر ترجمه کنید.

كُفِرُوا : کافر شدند   يَقُولُونَ : می گویند
 أَنْتَ : تو   أَقْدَامُ : گام‌ها

- ۱- قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ * لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ
 ﴿...﴾ ... * نمی پرستم ... را ...
- ۲- وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ^۱ عَمَّا^۲ تَعْمَلُونَ
 ﴿...﴾ ... غافل ...
- ۳- وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ
 ﴿...﴾ و ... و ...
- ۴- يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
 ﴿...﴾ و ... را و ... رحم کنندگان هستی
- ۵- وَثَبَّتْ^۱ أَقْدَامَنَا^۲ وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ
 ﴿...﴾ و محکم کن ... را و ... را ...

سوره‌ی کافرون ۱ و ۲

مائده، ۱۰

مؤمنون، ۱۰۹

بقره، ۲۵۰

۱- در این جا «ب» معنا نمی شود.

۲- عَمَّا = عَنْ + مَا